

Asia C-63/24 [Galte]ⁱ

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

26.1.2024

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Liettua)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

24.1.2024

Kantaja ensimmäisessä oikeusasteessa ja valittaja:

K.L.

Vastaaja ensimmäisessä oikeusasteessa ja vastapuoli:

Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

[–]

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

(LIETTUAN YLIN HALLINTOTUOMIOISTUIN)

VÄLIPÄÄTÖS

24.1.2024

[–]

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismasin asiaa käsittelevä jaosto, toimien laajennetussa kokoonpanossa, [–] [jaoston kokoonpano]

on tutkinut tuomioistuimen istunnossa kirjallisen muutoksenhakumenettelyn yhteydessä hallintoasian, joka koskee valitusta, jonka valittajana oleva K.L. on tehnyt Vilniaus apygardos administracinis teismasin (alueellinen hallintotuomioistuin, Vilna, Liettua) 30.3.2023 hallintoasiassa, joka koskee

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa yhtenkään asianosaisen todellista nimeä.

[kyseisen] valittajan [– –] vastapuolena olevaa Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijosia vastaan nostamaa kannetta, jossa vaadittiin päätöksen kumoamista ja vastapuolen velvoittamista toteuttamaan toimia, antamasta tuomiosta.

Asiaa käsittelevä jaosto, toimien laajennetussa kokoonpanossa,
on todennut seuraavaa:

I

- 1 Käsiteltävä asia koskee valittajana olevan K.L:n (jäljempänä valittaja) ja vastapuolena olevan Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijosin (Liettuan tasavallan sisäministeriön maahanmuutto-osasto, jäljempänä vastapuoli tai maahanmuutto-osasto) välistä riitaa, jossa on kyse siitä, oliko vastapuolen 16.1.2023 tekemän päätöksen [– –] (jäljempänä päätös) osa, jossa valittajalle päätettiin olla myöntämättä turvapaikkaa Liettuan tasavallassa, lainmukainen ja perusteltu.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 2 Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, joka allekirjoitettiin 28.7.1951 Genevessä (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, osa 189, s. 150, nro 2545 (1954); jäljempänä Geneven yleissopimus), tuli voimaan 22.4.1954. Sitä on täydennetty New Yorkissa 31.1.1967 tehdyllä pakolaisten oikeusasemaa koskevalla pöytäkirjalla, joka tuli voimaan 4.10.1967 (jäljempänä pöytäkirja).
- 3 Geneven yleissopimuksen johdanto-osassa todetaan, että Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun tehtävänä on valvoa pakolaisten suojelua koskevien kansainvälisten yleissopimusten soveltamista ja että valtiot sitoutuvat toimimaan yhteistyössä päävaltuutetun kanssa tämän hoitaessa tehtäviään ja erityisesti auttamaan päävaltuutettua tämän valvoessa näiden välineiden sääntöjen noudattamista.
- 4 Geneven yleissopimuksen 1 artiklan F kohdan b alakohdassa määrätään, että yleissopimuksen määräyksiä ei ole sovellettava henkilöön, johon nähden on perusteltua aihetta epäillä, että hän on tehnyt törkeän ei-poliittisen rikoksen pakomaansa ulkopuolella ennen kuin hänet on otettu tähän maahan pakolaisena.
- 5 Geneven yleissopimuksen 33 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltio ei tavalla tai toisella saa karkottaa tai palauttaa pakolaista sellaisten alueiden rajoille, jossa hänen henkeään tai vapauttaan uhataan rodun, uskonnon, kansalaisuuden ja tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi.

Euroopan unionin oikeus

- 6 Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU (jäljempänä direktiivi 2011/95) johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa todetaan, että Geneven yleissopimus ja pöytäkirja ovat pakolaisten suojelua koskevan kansainvälisen oikeudellisen järjestelmän kulmakivi.
- 7 Direktiivin 2011/95 johdanto-osan 16 perustelukappaleen mukaan direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa (jäljempänä perusoikeuskirja) tunnustetut periaatteet. Kyseisellä direktiivillä pyritään erityisesti varmistamaan ihmisarvon kunnioitus sekä turvapaikanhakijoiden ja heidän mukanaan tulevien perheenjäsenten oikeus turvapaikkaan ja edistämään perusoikeuskirjan 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 ja 35 artiklan soveltamista, ja se olisi näin ollen pantava täytäntöön niiden mukaisesti.
- 8 Direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan pakolaisasema jätetään myöntämättä kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, jos on vakavaa syytä epäillä, että hän on tehnyt törkeän muun kuin poliittisen rikoksen turvapaikkanaan ulkopuolella ennen kuin hänet otettiin maahan pakolaisena eli ennen pakolaisaseman myöntämiseen perustuvan oleskeluluvan myöntämishetkeä; erityisen raa'at teot voidaan luokitella törkeiksi muiksi kuin poliittisiksi rikoksiksi, vaikka niillä väitettäisiin olleen poliittiset päämäärät.
- 9 Kyseisen direktiivin 21 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on noudatettava palauttamiskiellon periaatetta kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti.
- 10 Perusoikeuskirjan 18 artiklassa määrätään, että oikeus turvapaikkaan taataan Geneven yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräysten sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Kansallinen oikeus

- 11 Ulkomaalaisten oikeusasemasta annetun Liettuan tasavallan lain (Lietuvos Respublikos įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties, jäljempänä laki) 86 §:n 1 momentissa säädetään, että ”pakolaisasema on myönnettävä turvapaikanhakijalle, jolla on perusteltua syytä pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisten mielipiteiden vuoksi ja joka oleskelee kansalaisuusmaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan, ja kansalaisuudetonta henkilöä, joka oleskelee entisen

pysyvän asuinmaansa ulkopuolella edellä mainittujen seikkojen tähden ja on kykenemätön tai sanotun pelon vuoksi haluton palaamaan sinne, edellyttäen että hän ei kuulu tämän lain 88 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjen poissulkemisperusteiden soveltamisalaan”.

- 12 Lain 88 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetään, että ”pakolaisasema jätetään myöntämättä tämän lain 86 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttävälle turvapaikanhakijalle, jos on vakavaa aihetta epäillä, että hän on ennen Liettuan tasavaltaan saapumistaan tehnyt törkeän muun kuin poliittisen rikoksen (erityisen raa’at teot voidaan luokitella törkeiksi muiksi kuin poliittisiksi rikoksiksi, vaikka niillä väitettäisiin olleen poliittiset päämäärät) tai on syyllistynyt Yhdistyneiden kansakuntien tarkoitusprien ja periaatteiden vastaisiin tekoihin taikka on yllyttänyt tällaisiin rikoksiin tai tekoihin tai muulla tavoin osallistunut niiden suorittamiseen”.
- 13 Lain 40 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan väliaikainen oleskelulupa voidaan myöntää ulkomaalaiselle tai se voidaan uusia muun muassa, jos ulkomaalaista ei voida palauttaa toiseen valtioon tai karkottaa Liettuan tasavallasta tämän lain 130 §:n 1, 2 ja 4 momentissa määritetyissä tapauksissa.
- 14 Lain 130 §:n 1 momentissa kielletään ulkomaalaisen karkottaminen tai palauttaminen maahan, jossa hänen henkensä tai vapautensa on uhattuna tai jossa hän voi joutua vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisten mielipiteiden vuoksi, tai maahan, josta hänet voidaan myöhemmin lähettää tällaiseen maahan.
- 15 Turvapaikan myöntämistä ja peruuttamista Liettuan tasavallassa koskevien menettelyn kuvauksen (Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašas), joka hyväksyttiin Liettuan tasavallan sisäministerin 24.2.2016 antamalla määräyksellä nro 1V-131 (Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. vasario 24 d. įsakymas Nr. 1V-131) (käsiteltävän asian kannalta merkityksellinen on viimeksi 28.12.2022 annetulla määräyksellä nro 1V-819 muutettu versio), 92.2.2. kohdan mukaan maahanmuutto-osaston valtuutetun virkamiehen, joka arvioi turvapaikkahakemuksen perusteltavuutta, on tarkistettava turvapaikanhakijaa koskevat tiedot epäiltyjen, syytettyjen ja tuomittujen rekisteristä, nimittäin se, ettei turvapaikanhakijaa (yli 14-vuotiasta) ole todettu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla syylliseksi törkeään tai erittäin törkeään rikokseen tai tällaisen rikoksen tekemisessä avustamiseen.

Asian kannalta merkitykselliset tosiseikat

- 16 Käsiteltävässä hallinto[asiassa] on todettu, että ylitettyään laittomasti Liettuan ja Valko-Venäjän välisen rajan valittaja jätti 17.2.2022 turvapaikkahakemuksen ja tilapäistä oleskelulupaa Liettuan tasavallassa koskevan hakemuksen maahanmuutto-osastolle.

- 17 Valittajan mukaan viranomaiset olivat tuominneet hänet lainvastaisesti kolme kertaa (tiedot poistettu), minkä todellinen syy oli se, että hän toimi aktiivisesti (tiedot poistettu) oppositiossa (tiedot poistettu). Valittaja totesi paenneensa (tiedot poistettu), koska kyseisen maan lainvalvontaviranomaiset olivat alkaneet suorittaa kuulusteluja (tiedot poistettu), minkä valittaja tulkitsi toimivaltaisten viranomaisten yritykseksi tekaista jälleen uuden rikossyytteen häntä vastaan. Valittajan mukaan viranomaiset (tiedot poistettu) vainoavat häntä kahdesta syystä: poliittisen tiedon levittämisen ja mielenosoitusten järjestämisen vuoksi.
- 18 Hakemuksen käsittelyn jälkeen maahanmuutto-osasto määrittä valittajan vainoamisen mahdolliseksi syyksi (tiedot poistettu) viranomaisten julkisen arvostelun (tiedot poistettu). Alkuperämaasta kerättyjen tietojen mukaan henkilöitä, jotka eivät ole samaa mieltä (tiedot poistettu) (tiedot poistettu), vainotaan erittäin aktiivisesti. Maahanmuutto-osasto huomautti näin ollen, että vaikka valittajan julkaisut sosiaalisessa mediassa eivät olleet suosittuja, valittajan nimi oli mainittu (tiedot poistettu) (tiedot poistettu) viranomaisten julkaisemassa luettelossa ja useissa (tiedot poistettu) tiedotusvälineissä julkaistuissa artikkeleissa. Tässä tilanteessa maahanmuutto-osaston arvion mukaan on erittäin todennäköistä, että valittaja pidätettäisiin alkuperämaassa ja että hänen sosiaalisen mediansa sisältö tarkistettaisiin pidätyksen jälkeen. Tästä maahanmuutto-osasto päätteli, että valittaja oli lähes varmasti vaarassa saada rikossyytteet edellä mainitun sisällön julkaisemisen takia ja että hänelle voitaisiin näin ollen myöntää pakolaisasema Liettuan tasavallassa.
- 19 (tiedot poistettu).
- 20 Arvioituaan valittajaa koskevien rikosasioiden sisältöä, olosuhteita ja seurauksia sekä hänelle määrättyjä rangaistuksia maahanmuutto-osasto totesi, että valittajaa vastaan nostetut syytteet (tiedot poistettu) ovat perusteltuja [– –]. Toisin sanoen maahanmuutto-osaston arvioinnin mukaan valittaja on syyllistynyt tekoihin, jotka kuuluvat törkeän muun kuin poliittisen rikoksen määritelmän piiriin, joten lain 88 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisesti pakolaisasema on jätettävä myöntämättä hänelle.
- 21 Todettuaan, ettei valittajalle voida myöntää kansainvälistä suojelua lain 88 §:ssä säädetyillä perusteilla, maahanmuutto-osasto kuitenkin päätti lain 130 §:n 1 momentin perusteella, että oli kiellettyä palauttaa valittaja hänen alkuperämaahansa, koska hän voisi joutua vainotuksi (tiedot poistettu) poliittisten mielipiteidensä vuoksi. Näin ollen maahanmuutto-osasto myönsi valittajalle väliaikaisen oleskeluluvan lain 40 §:n 1 momentin 8 kohdan perusteella.
- 22 Koska valittaja oli eri mieltä siitä päätöksen osasta, jossa häneltä evättiin turvapaikka Liettuan tasavallassa, hän nosti kanteen Vilniaus apygardos administracinis teismasissa. Kyseinen tuomioistuin hylkäsi valittajan nostaman kanteen perusteettomana 30.3.2023 antamallaan tuomiolla. Valittaja valitti kyseisestä tuomiosta Lietuvos vyriausiasis administracinis teismisiin.

Asiaa käsittelevä jaosto, toimien laajennetussa kokoonpanossa,
katsoo seuraavaa:

II

- 23 Käsiteltävässä asiassa tulee esille kysymyksiä, jotka koskevat direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 18 artiklan kanssa, tulkintaa. Näin ollen asiassa on tarpeen esittää ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle [– –] [viittaus kansallisiin menettelysääntöihin].
- 24 Valittaja korostaa, että hän on jo suorittanut rangaistuksen rikoksesta, jonka vuoksi maahanmuutto-osasto jätti myöntämättä hänelle pakolaisaseman. YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun julkaisemien lähteiden perusteella valittaja väittää, ettei pakolaisaseman myöntämättä jättämisestä koskevaa säännöstä sovelleta enää tällaisissa tilanteissa. Valittaja pyytääkin, että käsiteltävässä asiassa esitetään unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntö direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan tulkinnasta.
- 25 Vastapuoli huomauttaa, ettei Liettuan lainsäätaja ole määritellyt törkeän muun kuin poliittisen rikoksen käsitettä. Tällaista määritelmää ei sisälly myöskään nimenomaisesti direktiiviin 2011/95. Valittajan tapauksessa käytettiin Euroopan unionin turvapaikkaviraston Käytännön opasta pakolaisaseman myöntämättä jättämisestä törkeiden (muiden kuin poliittisten) rikosten perusteella¹ (Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes, jäljempänä käytännön opas), jossa esitetään törkeiden muiden kuin poliittisten rikosten määritelmä ja arvioinnin suuntaviivat. Maahanmuutto-osasto tutki valittajan tekemät rikokset kyseisessä oppaassa määritettyjen kriteerien mukaisesti ja katsoi, että (yksi) näistä rikoksista kuului törkeän muun kuin poliittisen rikoksen määritelmän piiriin.
- 26 Vastapuolen mukaan tästä kysymyksestä ei ole toistaiseksi annettu oikeuskäytäntöä, ja unionin jäsenvaltiot määrittelevät tai arvioivat epäyhtenäisesti sen, miten rangaistuksen suorittaminen vaikuttaa päätökseen olla myöntämättä pakolaisasemaa törkeiden muiden kuin poliittisten rikosten perusteella. Euroopan unionin turvapaikkaviraston käytännön oppaassa ei käsitellä sellaisten tapausten arviointia, joissa henkilö on suorittanut rangaistuksensa. Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (jäljempänä EASO) käytännön oppaassa ”EASO Practical Guide. Exclusion” selitetään, että ”kansallisesta käytännöstä riippuen hakemuksen käsittelijä voisi tarkastella sitä, onko hakija jo suorittanut riittävän rangaistuksen teosta tai teoista, joiden perusteella pakolaisasema voitaisiin jättää myöntämättä, ottaen huomioon seuraavat: rangaistuksen suorittamisaika suhteessa siihen, mitä pidettäisiin kohtuullisena aikana unionin vaatimusten perusteella; yksilön

¹ Euroopan unionin turvapaikkavirasto, *Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes*: <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-exclusion-serious-non-political-crimes>.

käyttäytyminen hänen tekoonsa tai tekoihin osallistumisensa jälkeen, myös käytös vankilassa; onko hakija osoittanut katuvansa, maksanut korvauksia ja/tai ottanut vastuun teosta tai teoista”.² Vastapuoli korostaa, että kyseisen oppaan sanamuoto viittaa siihen, että hakemuksen käsittelijällä on harkintavaltaa tältä osin.

- 27 Direktiivin 2011/95 2 artiklan d alakohdan mukaan ”pakolaisella” tarkoitetaan kolmannen maan kansalaista, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisten mielipiteiden tai tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen vuoksi ja joka oleskelee kansalaisuusmaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan, ja kansalaisuudetonta henkilöä, joka oleskelee entisen pysyvän asuinmaansa ulkopuolella edellä mainittujen seikkojen tähden ja on kykenemätön tai sanotun pelon vuoksi haluton palaamaan sinne ja jota 12 artikla ei koske.
- 28 Geneven yleissopimuksen 1 artiklan F kohdassa tai direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut rikokset ja teot loukkaavat vakavasti ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen kaltaisia perusarvoja, joille unioni SEU 2 artiklan mukaan perustuu, ja rauhaa, jonka edistäminen on SEU 3 artiklan mukaan unionin päämääränä (unionin tuomioistuimen (suuri jaosto) tuomio 2.5.2018, K. (Oleskeluoikeus ja väitetyt sotarikokset), EU:C:2018:296, 46 kohta).
- 29 Direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetään, että pakolaisasema jätetään myöntämättä kolmannen maan kansalaiselle tai kansalaisuudettomalle henkilölle, jos on vakavaa aihetta epäillä, että hän on tehnyt törkeän muun kuin poliittisen rikoksen turvapaikkamaan ulkopuolella ennen kuin hänet otettiin maahan pakolaisena eli ennen pakolaisaseman myöntämiseen perustuvan oleskeluluvan myöntämishetkeä; erityisen raa’at teot voidaan luokitella törkeiksi muiksi kuin poliittisiksi rikoksiksi, vaikka niillä väitettäisiin olleen poliittiset päämäärät.
- 30 Unionin tuomioistuimen (suuri jaosto) on tuomiossaan B. ja D. korostanut, että pakolaisaseman myöntämättä jättäminen direktiivin 2004/83 12 artiklan 2 kohdan b tai c alakohdan mukaisella perusteella liittyy tehtyjen tekojen vakavuuteen, jonka täytyy olla sellainen, että kyseinen henkilö ei voi perustellusti vaatia kyseisen direktiivin 2 artiklan d alakohdassa tarkoitettuun pakolaisasemaan liittyvää suojaa. Toimivaltainen viranomainen on siten velvollinen arvioimaan tekojen vakavuutta ja kyseisen henkilön henkilökohtaista vastuuta. Tässä yhteydessä on otettava huomioon kaikki näille teoille ominaiset seikat ja tämän henkilön tilanne. Toimivaltaisella viranomaisella ei ole velvollisuutta, vaikka se päätyisi tällaisen arvioinnin perusteella katsomaan, että direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohtaa voidaan soveltaa, suorittaa kohtuusarviointia (unionin

² Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto, *EASO Practical Guide. Exclusion*, s. 35, https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/EASO_Practical_Guide_-_Exclusion_%28final_for_web%29.pdf.

tuomioistuimen (suuri jaosto) tuomio 9.11.2010, B. ja D., C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:661, 108 ja 109 kohta).

- 31 Asiaa käsittelevän jaoston näkemyksen mukaan unionin tuomioistuimen tuomio Ahmed on mutatis mutandis merkityksellinen direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun pakolaisaseman poissulkemisperusteen tulkinnan kannalta. Mainitussa tuomiossa tutkiessaan direktiivin 2011/95 17 artiklan 1 kohdan b alakohtaan sisältyvää toissijaista suojelua koskevaa poissulkemisperustetta unionin tuomioistuin korosti, että vaikka asianomaisen jäsenvaltion rikoslainsäädännössä teosta säädettyyn seuraamukseen perustuva arviointiperuste on erityisen tärkeä arvioitaessa sellaisen rikoksen vakavuutta, joka oikeuttaa toissijainen suojeluaseman myöntämättä jättämiseen direktiivin 2011/95 17 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla, asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen voi vedota tässä säännöksessä säädettyyn poissulkemisperusteeseen vasta sen jälkeen, kun se on arvioinut kussakin yksittäistapauksessa sen tiedossa olevat täsmälliset tosiseikat sen ratkaisemiseksi, onko olemassa vakavaa aihetta olettaa, että haetun aseman saamisen edellytykset muuten täyttävän henkilön tekemät teot kuuluvat mainitun poissulkemisperusteen alaan. Tätä tulkintaa tukee EASO:n selonteko tammikuulta 2016, jonka otsikko on ”Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive (2011/95/EU)” ja jonka 3.2.2 kohdassa, joka koskee direktiivin 2011/95 17 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, suositetaan, että sen rikoksen vakavuusastetta arvioitaessa, jonka perusteella henkilöltä saatetaan evätä toissijainen suojelu, on otettava huomioon lukuisia eri seikkoja, kuten kyseessä olevan teon luonne, aiheutetut vahingot, rikosvastuun toteamiseksi vireille pannun menettelyn muoto, teosta säädetyn seuraamuksen luonne ja kysymys siitä, onko suurin osa tuomioistuinten katsonut kyseessä olevan teon täyttävän törkeän rikoksen tunnusmerkistön. Unionin tuomioistuin myös totesi, että vastaavanlaisia suosituksia sisältyy pakolaisaseman määrittämisessä sovellettavista menettelyistä ja arviointiperusteista Geneven yleissopimuksen ja pöytäkirjan valossa laaditun oppaan 155–157 kohtaan (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 13.9.2018, Ahmed, C-369/17, EU:C:2018:713, 55–57 kohta).
- 32 Tässä yhteydessä on huomattava, että nyt käsiteltävässä hallintoasiassa tulee esille kysymys tehdystä rikoksesta suoritettujen rangaistuksen arvioimisesta direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan yhteydessä. Asiaa käsittelevän jaoston näkemyksen mukaan tällainen seikka ei jo luonteensa mukaan puolesta liity turvapaikanhakijan tekemän teon ”vakavuuteen” tai asianomaisen hakijan ”henkilökohtaiseen vastuuseen” kyseisestä teosta.
- 33 Tältä osin asiaa käsittelevä jaosto huomauttaa, että tämän välipäätöksen 25 kohdassa mainitussa käytännön oppaassa ei mainita nyt käsiteltävän hallintoasian kannalta merkityksellistä seikkaa (turvapaikanhakijan suorittama rangaistus) yhtenä rikoksen vakavuuden arvioinnissa käytettävistä kriteereistä (tai kyseisen asiakirjan liitteessä A olevassa luettelossa olosuhteista, jotka voidaan

ottaa huomioon rikoksen vakavuuden tapauskohtaisessa arvioinnissa); on kuitenkin totta, ettei kyseinen luettelo ole lopullinen eikä tyhjentävä.³

- 34 Tätä seikkaa ei mainita EASO:n asiakirjan ”Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive. Second Edition” 3.4 jaksossa, jossa tarkastellaan direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua törkeän muun kuin poliittisen rikoksen osatekijöitä, tai 3.6 jaksossa, jossa korostetaan henkilökohtaisen vastuun toteamisen kannalta merkityksellisiä oikeudellisia näkökohtia.⁴ On totta, että kyseisen asiakirjan 3.7 jaksossa ”Sovittaminen” todetaan, että ”unionin tuomioistuin tarkasteli kysymystä siitä, voiko rikoksen tai teon, joka voi olla poissulkemisperuste, sovittaminen olla merkityksellinen seikka arvioitaessa pakolaisaseman myöntämättä jättämisestä, epäsuorasti tuomiossaan B. ja D. vastauksessaan Saksan liittovaltion hallintotuomioistuimen esittämiin kahteen ennakkoratkaisukysymykseen”. Asiaa käsittelevän jaoston näkemyksen mukaan kyseisen EASO:n asiakirjan 3.7 jaksossa ei oteta selkeästi kantaa nyt tarkasteltavana olevaan kysymykseen, ja mikä tärkeämpää, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä ei ole tulkittu tai arvioitu samanluonteisia olosuhteita direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamisen yhteydessä.
- 35 Pakolaisaseman määrittämisessä sovellettavista menettelyistä ja arviointiperusteista pakolaisten oikeusasemaa koskevan vuoden 1951 yleissopimuksen ja vuoden 1967 pöytäkirjan valossa laaditun oppaan, johon unionin tuomioistuin viittaa tuomiossa Ahmed, 157 kohdan mukaan kuitenkin ”arvioitaessa oletetusti tehdyn rikoksen luonnetta, – – se seikka, että törkeästä muusta kuin poliittisesta rikoksesta tuomittu hakija on jo suorittanut rangaistuksensa tai hänet armahdettu, on myös merkityksellinen. Jälkimmäisessä tapauksessa olettamana on, ettei poissulkemislauseketta enää sovelleta, paitsi jos on näyttöä siitä, että hakijan rikollinen luonne on armahduksesta huolimatta edelleen vallitseva.”⁵
- 36 Lisäksi EASO:n käytännön oppaassa ”EASO Practical Guide. Exclusion” esitetään tarkistuslista muista näkökohdista ja todetaan expressis verbis, että ”jäljempänä esitettäviin näkökohtiin sovelletaan kansallista käytäntöä. Jos on vakavaa aihetta epäillä, että hakija on henkilökohtaisesti vastuussa teosta tai teoista, joiden perusteella poissulkeminen on mahdollista, kansallisesta

³ Euroopan unionin turvapaikkavirasto, *Practical Guide on Exclusion for Serious (Non-Political) Crimes*: s. 13–18; <https://euaa.europa.eu/publications/practical-guide-exclusion-serious-non-political-crimes>.

⁴ Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto, *Judicial analysis ”Exclusion: Articles 12 and 17 Qualification Directive. Second edition”*; https://euaa.europa.eu/sites/default/files/EASO_Exclusion_second_edition_JA_EN.pdf.

⁵ *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees*, s. 36, 157 kohta; <https://www.unhcr.org/media/handbook-procedures-and-criteria-determining-refugee-status-under-1951-convention-and-1967>.

käytännöstä riippuen hakemuksen käsittelijä voi siirtyä tarkastelemaan sitä, olisiko poissulkeminen tässä tapauksessa poissulkemislausekkeiden tarkoituksen mukaista. Mitä törkeämpi teko tai teot, jonka tai joiden perusteella poissulkeminen on mahdollista, on tai ovat, sitä vähemmän merkityksellisiä seuraavat tekijät olisivat lopullista päätöstä tehtäessä.”⁶ Näihin tekijöihin kuuluvat seuraavat: i) teosta, joka (muutoin) oikeuttaisi poissulkemiseen, suoritettu rangaistus; ii) rikollisesta menettelystä kulunut aika; iii) armahdus.

- 37 Edellä esitetyn perusteella laajennetussa kokoonpanossa asiaa käsittelevä jaosto katsoo, että kun otetaan huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat, arvioitaessa turvapaikanhakijan tekemän rikoksen vakavuutta ja hakijan henkilökohtaista vastuuta hakijan jo suorittama rangaistus tai saama armahdus taikka mikä tahansa muu samanluonteinen seikka voi olla merkityksellinen tekijä, joka johtaa direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamiseen (tai soveltamatta jättämiseen). Asiaa käsittelevälle jaostolle ei kuitenkaan ole selvää, olisiko nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltainen seikka ipso facto esteenä direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan sovellettavuudelle. Asiaa käsittelevä jaosto on toisin sanoen epävarma siitä, onko arvioitaessa, kuuluvatko henkilön, joka muutoin täyttää edellytykset pakolaisaseman myöntämiselle, toimet direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdassa määritettyjen pakolaisaseman poissulkemisperusteiden piiriin, otettava huomioon kyseisen henkilön jo suorittama rangaistus tai saama armahdus taikka mikä tahansa muu samanluonteinen seikka.
- 38 Tässä yhteydessä on huomattava, että perusoikeuskirjan 18 artiklan mukaan oikeus turvapaikkaan taataan Geneven yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräysten sekä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti. Asiaa käsittelevä jaosto pitääkin tärkeänä korostaa, että Geneven yleissopimuksen 1 artiklan F kohdassa ja direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdassa vahvistetut pakolaisaseman poissulkemisperusteet on asetettu siinä tarkoituksessa, että pakolaisasemaa ei myönnettäisi henkilöille, joiden ei katsota ansaitsevan siihen liittyvää suojaa (unionin tuomioistuimen tuomio 2.5.2018, K. (Oleskeluoikeus ja väitetyt sotarikokset), C-331/16 ja C-366/16, EU:C:2018:296, 50 kohta). Asiaa käsittelevä jaosto katsoo näin ollen, että direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohdan soveltamiseen liittyvä velvoite ottaa huomioon suoritettu rangaistus, myönnetty armahdus tai mikä tahansa muu samanluonteinen seikka, tarkoittaisi osittain sitä, että turvapaikanhakijan tekemän rikoksen vakavuuden ja henkilökohtaisen vastuun arviointi ei olisi enää ratkaisevaa edellä mainituissa olosuhteissa ja että muun muassa kaikkien tällaisten henkilöiden ”ei [enää] katsota ansaitsevan siihen liittyvää suojaa”.
- 39 On niin, että poissulkemisperusteilla suljetaan Geneven yleissopimuksessa ja direktiivissä 2011/95 säädetyn turvan ulkopuolelle sellaiset henkilöt, joiden on

⁶ Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto, *EASO Practical Guide. Exclusion*, s. 35; https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/EASO_Practical_Guide_-_Exclusion_%28final_for_web%29.pdf.

todettu tarvitsevan kansainvälistä suojelua; näin ne voidaan nähdä humanitaarista sääntelyä koskevinä poikkeuksina tai rajoituksina. Kun otetaan huomioon ne seuraukset, joita niiden soveltamisella saattaa mahdollisesti olla, on erityisen varovainen lähestymistapa välttämätön (ks. julkisasiamies Mengozzin ratkaisuehdotus B ja D (C-57/09 ja C-101/09, EU:C:2010:302, 46 kohta). YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun viraston toimeenpanevan komitean poissulkemislausekkeita koskevassa muistiossa (EC/47/SC/CRP.29), jossa otetaan kantaa Geneven yleissopimuksen 1 artiklan F kohdan b alakohtaan, todetaan, että tältä osin on tehtävä punnintaa: tällä varmistetaan, ettei poissulkemisesta aiheudu rikoksenteikijälle suurempaa haittaa kuin se, johon väitetty rikos oikeuttaa. Rikoksen vakavuutta olisi siten punnittava suhteessa sen vainon tasoon, jonka kohteeksi rikoksenteikijä todennäköisesti joutuu alkuperämaassa. Jos pelättävissä oleva vaino on niin vakavaa, että se uhkasi rikoksenteikijän henkeä tai vapautta, ainoastaan erittäin vakava rikos oikeuttaa tämän poissulkemislausekkeen soveltamisen.⁷ Asiaa käsittelevän jaoston näkemyksen mukaan edellä mainittua punnintaa koskevan edellytyksen täyttäminen varmistetaan lähtökohtaisesti palauttamiskiellon periaatteella, joka taataan turvapaikanhakijan osalta myös siinä tapauksessa, että turvapaikkaa ei myönnetä, kuten pääasian olosuhteissa.

III

- 40 [- -] [SEUT 267 artiklan kolmannen kohdan mukainen velvollisuus esittää ennakkoratkaisupyyntö]
- 41 Tässä tilanteessa nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien oikeussuhteiden kannalta merkityksellisen unionin oikeussäännön tulkintaan ja soveltamiseen liittyvien epäilyjen hälventämiseksi on asianmukaista pyytää unionin tuomioistuinta tulkitsemaan direktiivin 2011/95 12 artiklan 2 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä [- -] perusoikeuskirjan 18 artiklan kanssa. Vastaus tämän välipäätöksen päätösosassa esitettyyn kysymykseen on ratkaisevan tärkeä käsiteltävässä asiassa, koska se myös mahdollistaisi yhtenäisen kansallisen oikeuskäytännön takaamisen, samalla kun turvataan etenkin unionin oikeuden ensisijaisuus.

Edellä esitettyjen seikkojen perusteella [- -] [viittaus prosessioikeudellisiin säännöksiin] Lietuvos vyriausiasis administracinis teismasin asiaa käsittelevä jaosto, toimien laajennetussa kokoonpanossa, [- -]

päättää seuraavaa:

[- -] [vakimuotoinen menettely sanamuoto]

Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään seuraava ennakkoratkaisukysymys:

⁷ Note on the Exclusion Clauses EC/47/SC/CRP.29 of the Executive Committee of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), 18 kohta; <https://www.unhcr.org/publications/note-exclusion-clauses>

Onko vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU 12 artiklan 2 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 18 artiklan kanssa, tulkittava siten, että arvioitaessa, kuuluvatko henkilön, joka muutoin täyttää edellytykset pakolaisaseman myöntämiselle, toimet direktiivin 2011/95/EU 12 artiklan 2 kohdan b alakohdassa määritettyjen pakolaisaseman poissulkemisperusteiden piiriin, on otettava huomioon kyseisen henkilön jo suorittama rangaistus, kyseiselle henkilölle myönnetty armahdus tai mikä tahansa muu samanluonteinen seikka?

[--]

[vakiomuotoinen menettelyn sanamuoto ja tuomioistuimen kokoonpano]